

САМОВРЯДНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Останніми роками у нашій країні підвищилась кількість осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби, а також відмічається збільшення правопорушень та злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що стають серйозним соціальним чинником, який негативно впливає на життя, здоров'я та благополуччя людей на національну безпеку держави. Одним із заходів протидії незаконного обігу в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є самоврядний контроль в цій сфері.

В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування (ст. 7), а ст. 5 Конституції України вказано, що народ здійснює свою владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. В цьому законі встановлено, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду, жителів кількох сіл, селища та міста самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1].

У науковій літературі органи місцевого самоврядування називаються представницькими або самоврядними [2, с. 66]. Вкажімо, що місцеве самоврядування – «гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» (ст. 2) [3]. Термін «органи місцевого самоврядування» в законодавстві не визначено. Серед науковців існують різні точки зору на дане поняття. Так, О. Д. Лазор визначає, що під органами місцевого самоврядування розуміють виборні та інші органи, що уповноважені на вирішення питань місцевого значення, які відповідно до законодавства не належать до системи органів державної влади [4, с. 13–14]. В. В. Кравченко та М. В. Пітцик розуміють під органом місцевого самоврядування «організаційно самостійний елемент системи місцевого самоврядування, що утримується за рахунок коштів бюджетів місцевого самоврядування, районних, обласних бюджетів і являє собою колектив громадян України – депутатів місцевої ради або службовців органів місцевого самоврядування, – заснований у встановленому законом порядку для виконання завдань та функцій місцевого самоврядування, наділений з цією метою відповідними владними повноваженнями, які реалізуються у визначених законом правових та організаційних формах в інтересах відповідної територіальної громади (територіальних громад)» [5, с. 192–193]. Я. В. Журавель під «органом місцевого самоврядування визначає як орган публічної вла-

ди, який відповідно до закону від імені і в інтересах територіальної громади під власну відповідальність здійснює управління справами місцевого значення в межах Конституції і законів України» [6, с. 63]. На нашу думку, органом місцевого самоврядування є виборні та інші органи, що уповноважені та наділені владними повноваженнями на вирішення від імені і в інтересах територіальної громади питань місцевого значення відповідно до законів України в межах Конституції, утримується за рахунок коштів бюджетів місцевого самоврядування, районних, обласних бюджетів і не входять до системи органів державної влади та здійснюють управління в цій сфері під власну відповідальність.

Для розкриття сутності самоврядного контролю за обігом наркотичних засобів доцільно провести характеристику законодавства, що регламентує контроль за обігом наркотичних засобів. Так, міжнародне антинаркотичне законодавство складається з трьох основних конвенцій ООН про контроль над наркотиками: (а) Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 р.; (б) Конвенція про психотропні речовини 1971 р.; (в) Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р.

Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 р. № 60/95–ВР встановлено порядок державного контролю, повноваження органів виконавчої влади, права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у сфері обігу наркотичних засобів [7]. Цей закон визначає поняття «обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» – це види діяльності з культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі – Перелік), розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, реалізації (відпуску), ввезення / вивезення, транзиту через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, включених до Переліку. Згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000р. № 770 затверджено Перелік наркотичних засобів, психотропні речовини і прекурсорів. Зазначимо, що Перелік – це згруповані у списки наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин, які включені до таблиць I–IV, згідно із законодавством України та міжнародними договорами України. Також Законом України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» визначено систему заходів в Україні, спрямованих проти незаконного обігу наркотичних засобів та зловживання ними, а також права і обов'язки юридичних осіб і громадян у зв'язку із застосуванням цього Закону.

Самоврядний контроль за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів пропонуємо визначити його як діяльність органів місцевого самоврядування із перевірки дотримання органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами на підвідомчій їм території законодавства в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Зазначимо, що місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст (ст. 2). Система

місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення (ст. 5) [3].

Враховуючи вищенаведене, можна вказати, що контроль з боку органів місцевого самоврядування в сфері обігу наркотичних засобів, будується відповідно до структури таких органів та включає такі види: 1) контроль з боку територіальних громад; 2) контроль з боку представницьких органів місцевого самоврядування; 3) контроль з боку сільського, селищного, міського голови; 4) контроль з боку виконавчих органів відповідних рад; 5) контроль з боку органів самоорганізації населення.

Зміст контрольних повноважень сільських, селищних, міських рад, відображений насамперед у ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», згідно з якою відповідні ради на своїх пленарних засіданнях: 1) заслуховують звіти сільського, селищного, міського голови про діяльність виконавчих органів ради; 2) звіти постійних комісій, керівників виконавчих органів ради та посадових осіб, яких вони призначають або затверджують; 3) розглядають запити депутатів та приймають по них рішення; 4) скасовують акти виконавчих органів ради, які не відповідають Конституції чи законам України, іншим актам законодавства, рішенням відповідної ради, прийнятим у межах її повноважень, тощо [3].

Самоврядний контроль в сфері обігу наркотичних засобів здійснюється як а) колективними суб'єктами – радами, їхніми виконавчими комітетами, постійними комісіями рад, контрольними комісіями, будинковими, вуличними, квартальними та іншими колективними органами самоорганізації населення, так і б) індивідуальними суб'єктами, до яких можна віднести: депутатів місцевих рад, голову ради, секретаря ради, голів виконавчих комітетів, керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, голів комісій та керівників депутатських фракцій.

Контроль, що здійснюється у системі місцевого самоврядування, являє собою систему організаційних дій, спрямованих на забезпечення функціонування розташованих на відповідній території органів, в тому числі, і виконавчої влади, підприємств, установ та організацій вимогам, встановленим законодавством України, в тому числі, і рішеннями органів місцевого самоврядування. Так, наприклад, на затвердження планів заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки схвалено рішення міських рад, так Рішеннями Київської міської ради у 2004 році затверджено Концепцію дій щодо алкоголю та наркотиків у місті Києві [8], у 2009 році – міську комплексну програму протидії зловживанню алкоголем та розповсюдженню наркотиків на 2009–2013 роки [9].

З урахуванням викладеного доцільно вирізнити такі особливості самоврядного контролю за обігом наркотичних засобів: 1) суб'єктами такого контролю є територіальна громада, ради різного рівня та їхні голови; виконавчі органи таких рад; органи самоорганізації населення; 2) органи місцевого самоврядування

втручаються у функціональну діяльність об'єктів такого контролю; 3) органи місцевого самоврядування здійснюють контроль за дотриманням органами законності розташованих на підвідомчій їм території; 4) органи місцевого самоврядування виконують як власні (самоврядні), так і делеговані контрольні повноваження; 5) управлінські рішення, є обов'язковими для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, що постійно або тимчасово проживають на відповідній території.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР // ВВР. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Мурза В. В. Сутність і значення самоврядного нагляду в державі / В. В. Мурза // Публічне право. – 2012– № 4. – С. 65 – 69.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон від 21.05.1997р. № 280/97-ВР// Відомості Верховної Ради України. –1997 – № 24. – Ст.170.
4. Лазор О. Д. Основи місцевого самоврядування: навч. посібн. / О. Д. Лазор. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 432 с.
5. Кравченко В. В. Муніципальне право України: навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. – К. : Атіка, 2003. – 672 с.
6. Журавель Я. В. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ярослав Володимирович Журавель / К. – 2007. – 227 с.
7. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 р. № 60/95–ВР // ВВР. – 1995. – № 10. – Ст. 60.
8. Про затвердження Міської комплексної програми протидії зловживанню алкоголем та розповсюдженню наркотиків у місті Києві на 2009 – 2013 роки: Рішення Київської міської ради від 9. 07. 2009 р., № 769/1825 // [Електрон. ресурс].– Режим доступу: <http://kmr.ligazakon.ua>
9. Про затвердження Концепції дій щодо алкоголю та наркотиків у місті Києві: Рішення Київської міської ради від 15.07. 2004 р., № 374/1784 // [Електрон. ресурс].– Режим доступу: <http://kmr.gov.ua>